

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

20 փարս

ՊԱՅՄԱՆՔ
Տարեկան գին 4. Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 6 մէկնիս վեցամսեայ 3. Ծանուցման օրը մէկ անգամի համար 2 դրու է. աւելի անգամներու համար սակարկութիւն կը լինի:

Տէր և Տնօրէն Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Լրագրոյ վերաբերեալ ճամակ եւ այլ գրութիւն պէտք է ուղղել Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ, Պապր Ալի ճաստի քիւ 20 Տ. ձիակէկեան Է-Ֆէնիի սպարաւը:

Խմբագիր Բ. ՊՈԶԱՃԵԱՆ

4. ԱՊՐԻԼ 21 ՄԱՐՏ

ԱԶԳԱՅԻՆ

«ԱՐԵՎԵԼԻՔ»-ԻՆ ՀԱՐՑՈՒՄ ՄԸ

Յայտնի է որ ներկայ ժամանակիս մէջ, գերազանցապէս հասկցուած է թէ ինչ էին կրօններն, ինչ են և ինչ պիտի լինին, Բայց աւելորդ կը լինէր ի հարկէ այժմ այդ մտաց մանրամասնութեանց մէջ մտնել. տաս և ինն երկար դարերէ ի վեր Յիսուսի վարդապետութիւնն այլ և այլ ձեւի տակ կը յեղեղուի, և այսօր իսկ մեզ առաքեալներ զըզող աշխարհին մէջ, անոր զանազան տեսակները կը ձեւեն, զի սուրբ գրոց վարդապետութեան արժանաւորագոյն կէտերէն մին ալ նորա առաձգականութիւնն է, որմէ իմաստագոյն կերպով անկախ ու զօրեղ աղգեր ջանացած են և կը ջանան օգտուիլ, Ուստի Միսիօնարութեան գաղտնիքն՝ այս կէտին մէջ պայծառապէս տեսնելու համար երկար խորհրդածութեանց հարկ չկայ անշուշտ, գաղտնիք մը, զոր ներկայ ամսոյ Արեւելքի տասն և մէկ թուահամարին մէջ փառաց ի փառքս բարձրացեալ բիւրաւոր Սկովտացիներու, նոյն թերթի լեզուախօսելով, անձնանուիրական ձեռնարկութիւններն՝ անգոր են արգաքանցել, Դպրոցական տղայք իսկ գուցէ չիտեն թէ կրօնից վարդապետութիւնը վերացական է. ի մահկանացուաց ոչ ոք կարէ զայն իրականացնել, Ուստի հաւատարմ համար թէ՛ օր մը այդ վարդապետութեան այլ և այլ ձեւերն ի մի կը ձուլուին, շատ պարզ լինելու է մարդ. իրաւ է թէ՛ ի ձեռն կրօնի և կրթական ձեւի՝ ձուլումներ կըրնան առաջ գալ. որպէս եղած է աղգաք կենաց ընթացքին մէջ. բայց ի հարկէ այդ գլխովին տարբեր տեսակէտ է Գիտութեանց եւ արհեստից այս ինչ և այն ինչ ճիւղին մէջ, այս և այն գիտելի լինելու կարելիութիւնն ամէն ոք գիտէր, բայց թէ կրօնական ուսման մէջ, Սկովտացիներն որ գիտեն անկող պէս քարոզներ կը խօսին, նոր մտքեր կը յայտնեն եղեր, այդ մեզ անձանթ էր. կը բաղձայինք ի սրտէս, որ Արեւելք բարեհաճէր է ի հանգէս բերել այդ ծերունւոյ քարոզից մէկ նոր արտայայտութիւնը, զոր մեր կրօնը ցարդ ըսած չըլար մեզ:

Իրաւ է թէ Արեւելք ուղղակի այդպէս չըսեր, թէ և այդպէս ըմբռնող Հայք ալ շատ կրնան գրտուիլ, այլ Սկովտացիին յայտնուած մտքերը փսփ կերպով կ'արտայայտէ եղեր, թէ և մեզ անհասկանալի է թարգմանի մը միջնորդութեամբ տրուած քարոզի մը վսեմութեան

գաղտնիքը. Բայց միթէ այդ կը բաւէ արդարացնելու Արեւելքի ընթացքը. մեր հոգեւոր հարց թերութիւն ունին եղեր, որպէս ունին բոլոր աղգաց կրօնային պաշտօնեայք. միթէ սովորական ձեւի տակ, եթէ պէտք էր, չէր կարելի հարուածել այդ թերութիւնները. ինչ կը նշանակէ թշնամեաց ձեռքը գէնք տալ. Արեւելքի այդ համարը, հաւատացէք, եկեղեցւոյ թըշնամիք ձեռքէ ձեռք կը շրջեցնեն, Այս ընթացքը, պարօններ, նախատարբեր է Հայ ազգի առաջին թերթի լինելու յաւակնութեամբ պարծեցնող լրագրի մը համար, նախատարբեր է ելլել, անվայել գովեստներ շաւղելով՝ անուղղակի կերպով քաջալերել բազմաշարք Հայ եկեղեցւոյ վերաց վրայ նորանոր վերքեր բացող Միսիօնարաց անքրիստոնէական վարմունքը: Մեզ կը թուի թէ՛ Արեւելք կաթողիկ թերթէ մը՝ կաթողիկ Միսիօնարութեան վերաբերեալ սուտ տեղեկութեան մը, առանց օրինաւոր հերքման, թարգմանութեամբ հրատարակելուն առթիւ, Հայրենիքի ըրած արդարացի գիտողութեանց իբր պատասխանած լինելու ձեւին տակ կամ զուցէ իրեն յայտնի մի այլ նպատակաւ՝ մեր եկեղեցւոյ նուիրապետական գառուն թերթութիւններն առաջ բերելով՝ կը պնդէ տեսակ մը դարձուածքներով թէ՛ Միսիօնարք զինուորական կարգապահութեամբ և անձնանուիրութեամբ կը գործեն, թէ Սկովտացի ծերունւոյ ըս. րոզական փայլուն պտոյան իւր ըսածներուն մի մեծ փայտ ընծաւած է, թէ և այլ և այլ կենդանիներ խաղցնելով՝ հասարակութիւն զուարճանքով անձինք ևս նպիշատակուն յաջողութիւն ունեցած են եւ զարմանալին այն է որ Հայ հոգեւորականաց պակասութիւններ թուելու միջոցին, ո՞վ գիտէ ինչու մտք, զհակադասութեամբ բնաճարակ մով պէս ուղիղ կը ներկայացնէ մեզ, ընթացք մը, որուն յարմարածական մը չուզեցինք գտնել, Եսակայն Արեւելքի հերոսը, բրիտանոնութեան այդ անձնանուէր պաշտօնեայն, ստած է հրապարակաւ, քան զի որպէս յայտարարուած էր, թատրոնական քարոզը վերջինը պարտ էր լինիլ, մինչ որպէս յայտնի է, ծերունին չուզելու զրկել Պօլիսը իւր հոգեշունչ քարոզներէն, Գուցէ ոմանք խնդրեցին յետաձգել իւր մեկնումը. բայց միթէ կը վայելէ այդ աստիճանքը. լրագրի քանի մը տեղեկութիւններստոնէութեան անձնանուէր մար. ներ կը բերեն մեզ Երեսի. Ժողովոյ դու մը՝ այդպէս չուտով փոխել մարտ 27ի նստին վիճաբանութեանց իւր որոշումը. միթէ այլուր իրեն վրայ, վերաբերմամբ ելմտական ունեկեղիք կը պակսէին: Սակայն պայմանագրոյն: Պ. Պիչ պարսաւեր ոչ, ծերունին, որպէս բազմիցս ըստին կարգադրութիւնն իբրեւ աւած է իւր քարոզներուն մէջ, կը աւջին քայլ մը, զոր Անգլիա առած սիրէ եղեր մասնաւորապէս զՀայս է վտանգաւոր ճանքու մը մէջ: Արեւելքի ներկայացուցաց և իրենց Արեւտրական նախարար Պ. Չէմ-

հաւատացողաց կը մնայ օգտուիլ անոր ներկայութենէն-անոր հոգեշունչ քարոզներէն:

Վայ քեզ քաղաք, զի թողու-ւորդ մանուկ է: Բայց ինչ կը խորհին արդեօք մեր կրօնական Ժողովոյ Ս. Հարք. ինչ կը խորհին Հայ աղղը և Հայ հոգեւորականութիւնը, երբ կը կարգալ իւր թերթերուն մէջ, այդ կարգի յօդուածոց հեւ և այն յայտարարութիւնները, որք Միսիօնարաց հիմնած Ժողովարաններուն մէջ ի վնաս իրեն արուելք քարոզներու տեղը, ժամանակը և կայնի կոթ չինողները կը նշանակեն: Կը թուի թէ՛ մեզ անյայտ եղած է, որ Հայ աղղը իմաստասիրութեան հաստատած կրօնական և բնագանցական շրջանները անցնելով՝ դրական շրջանի մէջ մտած է, որ կրօնական աղղի մը համար ամենակարեւոր եղած կէտերը այլ ևս նկատողութեան չեն առուիր: Սակայն մենք խորհուրդ կուտայինք Արեւելքի, եթէ իրօք կը յանկայ հասկնալ Միսիօնարաց յաջողութեան գաղտնիքը, զոր ինք հասկցած կը կարծէ, կարծել երկու կողմանց նիւթական կենաց մի մանրասխող վիճակագիրը՝ ինչ կատի ունենալով ի հարկէ նոյնպէս երկու կողմանց դարերու ընթացքին մէջ վարած կենաց պարագայները և անոնց այժմեան արդիւնքը: Յայտնիք անշուշտ անոր մէջ, իբր ի հայեւելք կրնայ տեսնել այդ պանծալի գաղտնիքը, իսկ մենք առաջ բերելով մեր ընկելք բուն հարցու-մը՝ կ'աճապարենք վերջ տալ այս օրտամաջ խօսքերուն:

Յայտնի է որ ինչպէս Արեւելք ալ կը խոստովանի, այդ Սկովտացի ծերունւոյ քարոզներուն ունեկեղուց մեծապայն մասը Հայք եղած են, յորմէ կը հետեւի թէ՛ Պօլսոյ աղղարանութիւններէ Հայք կամ ամենակրօնաւոր եւ կամ ամենայի. մար Ժողովուրդն են: Թող Արեւելք բարեհաճի պատասխանել թէ՛ Հայքըս այս երկու տեսակէն ո՞րուն կը վերաբերինք:

Որ ունիցի ականջս լսելոյ՝ լուիցէ:
83 մարտ 18

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Երէկի թղթաբերով եկած Անգլ. միթէ կը վայելէ այդ աստիճանքը. լրագրի քանի մը տեղեկութիւններստոնէութեան անձնանուէր մար. ներ կը բերեն մեզ Երեսի. Ժողովոյ դու մը՝ այդպէս չուտով փոխել մարտ 27ի նստին վիճաբանութեանց իւր որոշումը. միթէ այլուր իրեն վրայ, վերաբերմամբ ելմտական ունեկեղիք կը պակսէին: Սակայն պայմանագրոյն: Պ. Պիչ պարսաւեր ոչ, ծերունին, որպէս բազմիցս ըստին կարգադրութիւնն իբրեւ աւած է իւր քարոզներուն մէջ, կը աւջին քայլ մը, զոր Անգլիա առած սիրէ եղեր մասնաւորապէս զՀայս է վտանգաւոր ճանքու մը մէջ: Արեւելքի ներկայացուցաց և իրենց Արեւտրական նախարար Պ. Չէմ-

պըրէյն պաշտպաններ է կառավարութեան աշխարհավարութիւնն, Յայտարարներ է թէ, Անգլիական կառավարութիւնն եթէ զիջումներ ըրած է, միւս տէրութիւնք եւս, նա մանաւանդ Ֆրանսա, կարեւոր զոհողութիւններ ըրած են: Պայմանագիրն, յարեր է, մեծամեծ օգուտներ կ'ընծայէ իշխաւական կառավարութեան և Ժողովրդեան, միջամտութեան ոչ մի նոր իրաւունք չէ ստեղծուած և քաղաքական կամ ելմտական որ և է նոր հսկողութիւն չէ հաստատուած:

Պ. Կոչէն ոյժ տուեր է պայմանագրին, ըսելով թէ, արդի պարագայից մէջ հնար եղածին չափ լաւագոյն կարգադրութիւնն է: Ատենաբանը ցաւ յայտնել է թէ Գերմանիա և Ռուսիա կը պահանջեն ներկայացուցիչ ունենալ Պարտուց Սնտուկին յանձնախմբին մէջ. բայց Անգլիոյ համար գիտնադիտական յաղթութիւն մը համարներ է ընել յանձնախմբին յետաձգումը: Պ. Կոչէն չկարծեր սակայն որ կառավարութիւնն՝ յընթացս բանակցութեանց՝ ըստ կարի պնդած լինի սա իրողութեան վրայ թէ, Անգլիոյ գրաւած դիրքն ու ըրած զոհողութիւններն առաւելալիւ ձայն ունենալու իրաւունք կուտան իրեն: Եթէ Անգլիա, յարեր է Պ. Կոչէն, միայն հաւասար է միւս աղղաց, պէտք է պարտուց ինչպէս նաև իրաւանց հաւասարութիւն լինի բոլոր աշխարհի համար: Պ. Չիլտը՝ ընդգլխադիր կուսակցութեան ատենաբանից զանազան դիտողութեանց պատասխանելով, այսպէս եղբակացուցեր է. «Կը կարծեմ որ, եթէ երկու տարի մեր ձեռներն ազատ լինին, — և ես համոզուած եմ որ այնպէս պիտի լինին —, կատարեալ ընտելութիւն մ'ընելու համար Երեսի տարի ելմտից վրայ —, ինչ որ պիտի ընենք անշուշտ —, այնքան պիտի յաջողիք որ երկու տարիէն վերջը միւս տէրութեանց դիմելու պէտք չպիտի ունենանք:» Կառավարութեան առաջալին յետոյ 246ի դէմ՝ 294 ձայնիւ, այն է՝ 48 ձայնից մեծամասնութեամբ ընդունուեր է:

ՍՈՒԷՆԻ ԶՐԱՆՅՆ

Առաջիկ բնագիրն այն առաւելութեանց, զորս Լորտ Կրանվիլ իւր 1883 յունիւ 3 թուակիր շրջաբերականին մէջ ըրած էր վերաբերմամբ Սուէիի ջրանցին, և որք հիմ պիտի լինին ի փարիզ գումարեալ յանձնաժողովոյ ուսումնասիրութեանց և վիճաբանութեան:

1. Սուէիի ջրանցը պարտի ազատ լինիլ բոլոր շողեհաւուց անցուդարձին համար և ամեն պարագայից մէջ:
2. Պատերազմի տունն, պայմանաժամ մը պէտք է որոշուի պա-

թէ, խորէն վարդապետ Շահնա-
զարեան Տնօրէն ժողովն լուծեր և
դպրոցը փակելով, աշակերտները
ջրուէր է:

Պանարմայի եւ Պալքէսէրի նա-
խարգ առաջնորդական փոխանորդ-
Յ. Մելքիսեդէկ քահանայ չուզելով
հնազանդիկ նորընտիր առաջնոր-
դական Տեղապահ Գեր. Մովսէս
լարդապետի, և այս մասին գտնա-
բաւ հասած լինելով ի Պատրիար-
քարան, Պատրիարքական Գեր. Տե-
ղապահ հեռադրու ծանուց յիշ-
եալ քահանայի թէ, ինք քահա-
նայութենէ գատ որ և է պաշտօն
ունի և հրամայեց որ նորընտիր
Տեղապահին հնազանդիկ:

Գոհութեամբ կը լսենք թէ, թու-
ական եղբարք 2 թուի ամէրիքա-
յանուկեան եղբարք մէկ թուի
պատմ և մէկ թուի ամերիքա և
խառն-դիւզէն քանի մը բարեպաշ-
տօն տիկնայք գործածուած հան-
դերձեղեններ նուիրեր են Պանար-
մայի քահանայի թէ և Տնօրէն Ս. Սո-
րիսա քահանայի:

ՀԵՌԱԳԻՐ

Լոնտրա, 31 մարտ.
Երեսփոխանական ժողովոյ մէջ,
լորտ Հարթինթըն՝ Անգլ. կառա-
ւարութեան և Ռուսիոյ միջեւ բա-
նակցութեան նկատմամբ հարցա-
պնդման մի պատասխանի՝ չուզեց
որ և է յայտարարութիւն ընել այս
նիւդիւն վրայ Ռուսիոյ անգամաց հար-
ցումներէն ստիպելով թէ՛ ինչ եւ
ընտելի մէջ կը գտնուին բանակ-
ցութիւնը, Լորտ Հարթինթըն յայ-
տարարեց թէ, Անգլիոյ զինուորա-
կան պատրաստութիւնը սպառնա-
լիք մը չեն Ռուսիոյ դէմ և յարեց
թէ Ռուսիոյ գեապանն նախորդ ի-
րկուսն ըսած էր իրեն թէ, հաշ-
տարար պիտի լինի այն պատառ-
խանը՝ զոր Ռուսիա պիտի տայ
Անգլ. ծանուցագրին:

Ոչ սակաւ լրագիրք կը հաստա-
տեն թէ, Գերմանական կառավա-
րութեան յայտարարութեանց նա-
խելով Անգլո-Ռուսական վեճին նը-
կատմամբ կարծեալ որ և է փո-
խանակութիւն տեղի չէ ունեցած
Գերմանիոյ և Ռուսիոյ միջեւ:

Կարկած 31 մարտ.
Աֆղանստանի Էմիր Ապտալ-Բաշման
խան և Հնդկաստանի փոխարքայ Լորտ
Տեֆրին երէկ տեսակցեցան ի Ռալֆ-

Բինտի: Էմիրին ընդունելութիւնն առ-
տասովոր չքեղութիւն՝ մը ունեցաւ:
Չինուորական զօրութեանց եւ բնիկ իշ-
խանաց ու ներկայ պատգամաւորու-
թեանց ստուար թուոյն տնոր վրայ ըրած
տպաւորութիւնն յոյժ մեծ եղաւ:

Կարկած 1 ապրիլ.
Ռալֆ-Բինտին եկած լորտը կը
հաստատեն թէ, Աֆղանստանի Էմիրն,
գորահանդեսէն յետոյ, իրկուսն պ-
ցելութիւն տուեր է Լորտ Տեֆրին:
Բոլոր տեղեկութիւնը համաձայն են
թէ, ամէն կէտերու վրայ կատարեալ
համաձայնութիւն հաստատուած է Լորտ
Տեֆրինի և Ապտալ-Բաշման խանի
միջեւ:

Փարիզ 1 ապրիլ.
Հանդէս մարտ 30 թուով հեռագիր
մը կը ծանուցանէ թէ, Պրանսացիք, հա-
րապէս ամբաստելով, Լանկ-Սոնէն երկոյ
Չինական բանակին առջև կը փակեն
ճամբան:

Փարիզ 1 ապրիլ.
Հանդէս մարտ 31 թուով հեռագիր
մը կը ծանուցանէ թէ, նոր կուէ մը
յետոյ, որ մարտ 30 ին պատահեր է ի
Տանկոն, Պրանսացիք շարունակել են
բարեկարգութեամբ յետո նահանջել
Քէթ գետոյն ուղղութեամբ:

Փարիզ 2 ապրիլ.
Պ. Եր. Պրէսինէ նոր նախարարու-
թիւնը կողմնու գոյնատի:
Հանդէս ապրիլ 1 թուով հեռագիր
մը կը ծանուցանէ թէ, Պրանսացիք
Քէթ և Ելե հասեր են, ուր պաշտպա-
նողական ուժերը կը գրաւեն:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ Ք

ՇԵՐԵՆԼ ԽՈՐԵՆ Գ. — Փարիզի
գաղութաններէն միոյն բաւական
կնճռաւ դատ մը ներկայացաւ
յուսիսարի 8 ին, Նոյն օրը ճանքորդ
մը Ամադրամ փողոցի բազմութիւ
ճաշարաններէն մին մասն անօթու-
թիւնը յագեցնելու: Ճանքորդը որ
Ռուսացի մէկ և Արսէն Վիտալ կը
յորջորջուէր, հրամայեց ծառային
որ տաներին հոս ոտքէ բերէ,
Հաղիւ թէ չորսորդ ոտքէն կերեր
էր, և ահա կարծր բան մը ուժգին
բաղիւցաւ ակունքներուն: Այդ
կարծր բանը, որ մեծկակ մարդրիւ
մէկ, 1200 ֆրանքի փաճաւեցաւ:
Այդ գումարը գրգռեցին յետոյ
Վիտալ արագ վերադարձաւ ի
ճաշարան: Խոհեմ մարդ մը գաղտ-
նիքը գաղտնի կը պահէ. իսկ Պ.
Վիտալ խոհեմ մարդ մը չէ: Ռուսի
բաւ ճաշարանի վերակալուին, Պ.
Տէկուէ. — Այլայ որ գաւաթ մը
շաքար լսնցունեմ ձեզ: Գէթ պար-
տաւոր եմ զայդ ընելու: Այդ
պատմեց ինչ որ պատահեր էր:
Պ. Տէկուէ ամենայն լրջութեամբ
մարդարիւր պահանջեց իւր յաճա-
խորդէն, որ, իւր մերժելուն պատ-

ճառաւ, յաջորդ օրը քաղաքային
ատեան հրաւիրուեցաւ: Մինչ դատն
սկսելու վրայ էր, երրորդ անձ մը
Պ. Պրէսինէ, ներկայացաւ: Պ. Պրէսինէ
ոտքէն վաճառական էր, և միշտ
ինքն կը հայկապէս ճաշարանի
պետին ոտքէն. ուստի, ըստ իւր
կարծեաց, իւր իրաւունքն էր ըս-
տանալ 1200 ֆրանքը: Ռուսները
խոստովանեցաւ թէ չփոխած էր,
և քանի մ'օր պայմանաժամ խեղճեց
վերջնական վճիռը արձակելու:

Հրէշական Խորհրդ. — Սոյժմ գը-
րեթէ ամեն ոք կը կարգալ լրագիր,
կ'ըսէ թէ՛ Պ. Պրէսինէ, այնպէս որ անգլիա-
խոս եւ կ'ընկերու մէջ ժողովրդեան
թուէն աւելի լրագրեր կը տպուին:
Ի Միտցեալ Նահանգս 8,000 օրա-
թերթերէն, չարթաթերթերէն,
և ամսականներէն տարին միջին
հաշուով 3,000,000,000 օրինակ կը
հրատարակուին: Միեւն Բրիտանիոյ
տարեկան արտադրութիւնն է ա-
ռաւել քան 7,000,000,000: Աւստրա-
լիա 112,000,000 օրինակ կ'արտադ-
րէ:

Երկրաշարժութիւնն էր զգնացող-
քանց. — Վերջերս գաւազանի ձե-
ւով, իբր 3 1/2 ոտք երկայն, երկե-
տրական գործիք մը հնարուեցաւ,
որով կ'ընդերայնեն գաղանկները:
Պ. Ռոզիվայ, սոյն գործիքին հնա-
խը, որ մեծ խնամք վանդակնե-
րու մէջ կը պահէ վարի անասուն-
ներ, կը պատմէ մեզ տարբեր դա-
շանց միայ յառաջ եկած դարմա-
նոյի արդիւնքը: Երբեք առիւծներ
հաղիւ թէ երեկտրական հարուածը
ընդունած էին և ահա ալլանդակ
մարմններ ձգելով սկստն դողալ:
Վագրը աւելի շուտ նուաճեցաւ.
նախ թմբեցաւ և ապա վանդակին
մէջ անկնիւն դնաց պառկեցաւ:
Կարի զարմանալի արդիւնք մը յա-
ռաջ եկաւ Սիէնէ բերուած 20 ոտք
երկայն վարագոծի մը վրայ: Հէգ
անասունը հարուածը ընդունածին
պէս 6 ժամ անշարժ և 3 օր ան-
դրայ մնաց: Վերջապէս երբ այս ա-
նիւծնայ գաւազանին եզըը միջի մը
պատիճին մերձեցուցին վիթխարի
կենդանին աղիւղորմ ձիւնը բարձ-
րացուց և յետոյ այնպէս կատգե-
ցաւ որ քիչ մնաց որ շղթաները
խորտակէր:

Պ. Ռոզիվայ Գիտութեանց կա-
ճառին ուղերձ մը պիտի մատուցանէ:

Հեռու խորհրդ. — Հեռաձայնի
գործածութիւնը արագ արագ կը
բազմանայ յեւրոպայ: Ի Ֆրանսա ամ-
բողջ բաժանորդաց թիւն է 3333:

մինչ ի Գերմանիա 4,000: Փարիզ
ունի 14, Պերլին 9 և Վիէննա 4 առ
մէն մի 10,000 բնակիչս:

Տո՛ւ Զարդ Խորհրդ. — Իտալիոյ
հաշակաւոր բաղնեպաններէ մին
իւր պարտէզը միշտ տաք ջրով կը
ջրէ: 1670 տաք ջուր արտադրող
բնական անսպառ աղբիւր մը ունի,
այդ ջուրը խողովակներու միջոցաւ
կը շրջէ ձմերուկի, սեխի, սիրա-
խնձորի ևն արտերուն: այսպէս
իրենց եղանակէն շատ կանուխ կը
հասանցունէ յիշեալ բերքերը, ո-
րով մեծամեծս կը շահն:

Կարգաւոր Խորհրդ. — Աշխարհի կա-
տարածը ծանուցանող բազում
գոշակութիւնք եղած են մերթ
մերթ: Գոշակութիւն մը ալ
1886 տարւոյն համար կայ վերապահ-
ուած: Վերջերս Գերմանիոյ Օպերէ-
մէշ գիւղի մէջ գտնուեցան մարմա-
րիտի վրայ փորագրուած քանի մը
Լատին տողեր, որը գտնուարաւ
թարգմանուեցան այսպէս:

Այժմ 1886 թուականին Չատի-
կը ապրիլ 23ին, Ս. Մարկոսի օրը
պատահի:

Այժմ 1886 թուականին Պենտե-
կոտէն յունիս 13ին, Ս. Անտօնի
օրը պատահի:

Այժմ 1886 թուականին վար-
դապաւը յունիս 24ին, Ս. Յովհան-
նէսի օրը պատահի, վայ աշխար-
հին:

Բաց, աստի համբաւաւորն Նոս-
դըրտամոս, որ 1866ին մեռաւ, Փը-
րանսերէն լեզուաւ մարգարէու-
թիւն մը թողուց, որով կ'ըսէ.

Այժմ 1886 թուականին Աւագ
ուրբաթը ապրիլ 23ին գայ:

Այժմ Նոյն թուականին Չատիկը
ապրիլ 23ին, Ս. Մարկոսի օրը գայ,
գիտցէք թէ մերձ է կատարած աշ-
խարհին:

Հակառակ այս չարագուշակ
մարգարէութեանց, կը գրէ Կոյտըն
Սրկոսի, որմէ կը թարգմանեմք
այս տողերը, թող մեր ընթերցողք
անխուղաբարունակին իրենց գործեր,
հաստատ գիտնալով թէ անցած են
նախապաշարմանց դարերը:

Տարբերակ Խորհրդ. — Եւրոպական
թերթի մը մէջ կը կարդամք. «Ռու-
սիական պաղ առած եմ, և որով-
րովհետեւ օրը չափ ցուրտ կ'ընէ,
ուստի այսու ծանուցմամբս կը յայ-
տարարեմ որ ձմեռը քարեկաններուս
հանգիստի միջոցը զանոնք զին-
ւորական ձևով պիտի ողջունեմ,
այսինքն առանց գլխարկս հանե-
լու: Տը. փէֆլէր»:

Ա. Գ.

ԾԱՂԿԱՔԱՂ

ՅԵՐԵՆԵԼԻ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԾ

27. — Գործերը խօսքերէ աւելի
անկեղծ են:
28. — Երեք անգամ տունէ ի տուն
փոխադրուողն հրկիզելով մը չափ
լնաս կը կրէ:
29. — Լեր ուսանող և գուարթ,
լանդուութիւն ի ընդ պահեա ան-
կանդ:
30. — Անոնք որ իրենց նախնիք-
ներուն արժանեաց վրայ կը պարծին,
նախն արմատին մէջ կը փնտռեն
պառնիքներ՝ զորս ճիւղերը միայն
ինան արտադրել:
31. — Կատարեալ երջանութիւնն
ի զարման կը շարժէ մարդկային բը-
տութիւնն:
32. — Հազուադէպ մտքերու բա-
ժին է զուգել ճշդութիւնն՝ ընդ ե-
րեակայութեան:
33. — Երջանութիւնն աւելի բը-
տարութիւնէ կախեալ է բոն թէ
բարդէ:
34. — Մտածութիւնն ուսման ան-
բաժանելի ընկերն է. սորա միեւնոյն
բնակարանը կը բնակին:
35. — Գէշ խոտերն չեն՝ որ կը
իւղեղն բարի սերմն, այլ մակին
ծուլութիւնը:
36. — Խորհրդածութիւնը, ծա-
նութիւնը, իմաստասիրութիւնն և
առաւել եւս մարդը լոգճի մը ձայնն՝
արկալիրտ կ'ընեն զմարդ ի գթաղ-
ղութեան:

- Չարձուրանօք ետ քաշուեցաւ:
- Ինչ ունիք, ըստ ոտիկանապետը խիտ
ձայնով:
- Տիտիէ ձեռքը ճակտին վրայէն անցուց:
- Ոչինչ, բան մը չէ, պատասխանեց. բայց
այս արեւը . . . զոր ես չէի տեսած . . . սոս-
կալի է:
- Ո՛րակից կուգար:
- Սոյն փողոցէն . . . պարոն: Ոճիր մը գոր-
ծուեցաւ և ես կը փազէի . . .
- Ոտիկանապետը գլխով նշան մ'ըրաւ, որ կը
նշանակէր. — գիտեմ զայն:
- Յետոյ իւր պաղարկութիւնն ու պաշտօնա-
կան զիրքը վերատախաղով:
- Դատական իշխանութիւնն արդէն իմա-
ցած էր, պատասխանեց, և այն ոտիկաններն
զորս տեսար նոխարաններէն մէջ՝ մարդասպան
բռնելու կ'երթային ոճրագործութեան վայրը:
- Բայց նա անհետ եղած է, ըսաւ Տիտիէ:
- Անհետ եղած, կրկնեց ոտիկանապետը:
Եւ անմիջապէս լեզուն փոխելով.
- Տեսներ . . . աւելցուց. մի փորձեք դու
տական իշխանութիւնը մոլորեցնել:
- Ինչ . . . ինչպէս . . . ինչ ըսել կ'ուզէք,
թոթովեց Տիտիէ:
- Չեր անունն է Տիտիէ, յարունակեց ոտի-
կանապետն յանկարծ:
- Յիւրաւի:
- Ամուսնացած էր:
- Այո՛, պարոն:

- Անձկութեան ճիշ մը, բարձրաձայն գոչում
մը կը լսուէր մօտակայ ձեղնայարկէն:
- Աստուած իմ, թոթովեց կինը տխուր ձայ-
նով մը:
- Տիտիէ իւր բազուկներուն մէջ առաւ զայն:
- Եկու՛ք, եկու՛ք, ըսաւ, աւելի երկար մի՛
կենար հոս:
- Բայց դուք . . . հարցուց մանկամարդ
կինը:
- Գանէ մը մի՛ վախար . . . մեկնէ՛, կա-
ղաչեմ . . . : Նստէ՛ կիսակառքս, որ փողոցն է,
և կ'երդնում թէ ի մօտոյ ետեւէդ պիտի գամ:
- Մանկամարդ կինը մինչեւ գետնայարկը տա-
նելով՝ սպասող կառքը դրաւ, և երբ անոր ան-
հետ լինելը տեսաւ, արագապէս ոտնադնդէն վեր
եկաւ այն ձեղնայարկը գիմելու համար, ուսկից
ճիշն եղած էր:
- Դուռը բաց էր:
- Ներս մտնելու համար բաւական եղաւ հրել
զայն:
- Ձեղնայարկը կատարեալ մթութեան մէջ էր.
խարխուտները քանի մը քայլ յառաջ երթալով՝
ձայնեց:
- Յաւազին հեծութիւն մը պատասխանեց ա-
նոր:
- Սարսուռ:
- Առաջին վայրկեանէն կծու հոտ մը բռնած էր
անոր կողորդէն . . . Եւ, թերեւս աւելի սոս-
կալի բան, իւր ոտները մէն մը քայլ կը սահե-
ին կաշուն տախտակաւորածին վրայ:

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌ-ԳՐԱՎԱՃԱՌ
Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Պատիւ ունին ծանուցանել ար-
դոյ հասարակութեան թէ իրենց
վաճառատան մէջ Պահճէ-Գարու
մեծ մաքսի կարգ թիւ 49. Ֆրանս.
Հայ. ամեն տեսակ գրքեր, այլ և-
այլ Աղլաներ, դպրոցական ամեն
տեսակ պիտոյք, նորերու գրքեր
և քանակներ. վաճառատան վերա-
բերեալ տեղեկութիւնք և թղթերէնք,
ընտիր սիկառի թղթեր, փօպ. հո-
տաւէս և քաթառներ կը վաճառ-
ուին խիստ աժան գիներով: Պրանս.
գրքերու մասին յանձնարարու-
թիւնք փութով կը կատարուին:

Գործածուած գրեանք և «Եմպ-
ուր-փօսթ» կը գնուին վաճառուինք
միշտ կանխիկ:

ՎԱՅԻՆԱՎԱՅՆ ՏՊԱՐԱՌԻԹԻՆ
ԱՅՏԵՏՈՄՈՍԵՐՈՒ

Քը պատրաստուի աղին քար-
քերու վրայ ամեն լեզու և զա-
նազան զարդաքերով, ի գին 400
հաւաք 10 դահեկան:

Փափաքողք դիմելու են Արամ-
եան տպարանը, Չաքմաքըլար
Ֆախրեան խան թիւ 13:

20 Յիւնիս—95 Ղըշ:

ԺԱՄԱԳՈՐԾ

Դ. Ե. ՍԵՆՎԱՃԱՆ

Մահապարտութեան
հրահրութիւն 244

Իւր արհեստական փորձառու-
թիւնը գնահատող Արդոյ հասարա-
կութեան պատիւ ունի ծանուցանել
թէ այս անգամ Բարիգու ամենէն
նշանաւոր գործարաններէն միոյն
մէջ պատրաստել տուած է նշանակ-
եալ գնով նմանը ցարդ չտեսնուած,
կոթէն լարուող, ընտիր և խիստ
ձեւաւոր ժամացոյցներ, որք ու-
սանդակ, գործարարաց ճանապար-
հորդաց ի մի բան ամենկարգի ան-
ձանց գործածութեան յարմար են,
և որոց 20 տարի կանոնաւոր բանիլը
կ'երաշխաւորէ եթէ տարին անգամ
մը միայն իւրաքանչիւր:

Գաւառներէ եկած յանձնարա-
րութիւնք փութով և ճշդութեամբ
կը կատարուին:

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ԹՂԹԱՎԱՃԱՌ
Յ. ԱՐԱՄԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Պատիւ ունին ծանուցանել ար-
դոյ հասարակութեան և բոլոր գը-
րավաճառաց թէ, միակ աւանդա-
կայն լինելով Ռ. Յ. Պէրպէրեան է-
ֆէնտիի բոլոր գործոց, գնել փա-
փաքողքներ կը հրաւիրուին դիմել
յիրենց վաճառատուն որ Պո-
լիս Պահճէ-Գարու Համալսարանէ
տէս թիւ 34:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱՎԱՅԻՆԻՔ

Մ. Պ. ԱՍԻՍԵԱՆԱՅԵԱՆ
ԳՐԱԳԻՏՈՒԹԻՆ
(Նոր Գրքեր)

Մասն Ա. ՈՃ

Հատոր Ա. 40 Ղըշ
» Բ. 40 »
Բանալի 45 »

Գ. Վ. ՍՐՈՒԱՆՉՏԵԱՆՅ
ՀԱՄԱՎ-ՀՈՏՈՎ

Հայկական գուռաց տեղագրու-
թիւն, միջակագրութիւն, գեղջիկա-
կան երգեր և այլն պարունակող խիստ
հետաքրքրական և կարեւոր մի գործ,
որոյ գինն է 40 Ղըշ:

Յ. Արամեան և Ընկ.

ԱՌԱՋՆՈՐԴ
ՈՒՂԱՎԱՅԻՆԻՔ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԵՁՈՒԻ

Տան և հինգ օրէն ուսանելի
Աշխատասիրեաց Մէրաւ ԱՔԷԷԷ

Կը ծախուի բոլոր հայ գրադա-
ճառաց և չրածախ Պօղոս և Յակոբ
աղաներու քով. գին 400 փարա:

ՊԱՏՄԱՌԻԹԻՆ
ՄԱՐԿԱՅԻՆ ՊԱՏՈՒՍՏԱՆ
ՀԵՂԷՆԻ

ՏՈՐԹ. Տ. Ս. ՓԵՏՏԻՄԱՆՅԱՆ
Բազմաձև տ Տօրթօրը մարդկա-
յին պատուաստման և ծագելի հիշատակ
գրութեան վրայ կը խօսի իւր այր
երկասիրութեան մէջ, որ մաքու-
թիւնը վրայ տպագրուած և բազ-
մաթիւ լուսանկար և փորագրեալ
պատկերներով զարդարուած է:
Այս գեղեցիկ մատենն, որոյ գի-
նը 35 Ղըշ է, կը վաճառուի Պո-
լիս, Գաֆաֆեան գրատունը, Ղա-
լաթիւս, Բակուր Արշակ էֆէնտիի
թղթավաճառանոցն, և Բերա, Լո-
րէնց և Բէյլ գրատունը:

ԿՈՒՆԵԹ-ԻՆԼԻՆԻԱԹ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՅՈՒՆԱՅԵԱՆԻ Ի ԹՈՐԱՅԵԱՆԻ
Աշխատասիրողք
ՄԷՐԱՎ ԵՒ ՄԷՐԱՎԷՆ
Պաշտօնեայ Հասարակաց կրթութեան
Գրաքննութեան տնտեսի

Հրատարակել Գրքերի Պատրաստ-
ման և տպագրման, պարունակած ար-
ւեստական եւ գիտական բառերու ճո-
րութեամբ, բացատրութեանց յատա-
կութեամբ իւր տեսակին մէջ առաջինը
կը համարուի: Սոյն գործը ցարդ հը-
րատարակուած Ֆրանսերէն-Թուրքերէն
բառագրոց վրայ սա առաւելութիւնն
այ ունի որ թուրք տառերով տրուած
բացատրութիւններն լատին տառերով
եւս նշանակուած են անոր մէջ, մաս-
նաւորապէս ի գիւրգիւն օտարագը-
նաց:

Մասնաւոր խնամքով, գեղեցիկ և
մաքուր տպագրութեամբ տեսող առ-
տեսը իւր կընթացելու Արամեան տը-
պարանէն:

Առաջին հատորն որ երեսուն երկու
երեսներով երեսուն եւ մէկ տեսարակ-
ներէ բաղկացեալ է՝ տեսող առ տեսող
հրատարակուելէ յետոյ կաղնուած կը
վաճառուի ի գին 60 դահ. արծաթ:

Բ. հատորին 25 ըրդ տեսող եւս
հրատարակուած է և կը վաճառուի
ի գին 2 դահ. արծ. իւրաքանչիւրն:

Բ. հատորին 15 ըրդ տեսող հրատա-
րակուած լինելով բաժանորդագրու-
թիւնը փակուած է:

ՏԱՐԵՐԷ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԵՁՈՒԻ

Երկրորդ Տպագրութիւն

Երկրորդ Պէրաւ

Կը ծախուի ամեն Հայ գրադաճա-
ռաց և չրածախ Պօղոս և Յակոբ ա-
ղաներու քով ի գին 6 Ղըշ:

ՄԱՂԻԿ

ԱՐԳԻ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Մասն Բ.

Ի պէտս վարժարանաց

Աշխատասիրեաց Ե. Մահապարտ-
ւած Հաւաքածոյիս այս Բ. մասին
մէջ գրական խիստ նշանաւոր հատ-
ուածներ և հրահանգիչ բաղդա-
տութիւններ կան:

Կը ծախուի Յ. Գալաֆեան և Վ.
Մարգարեան գրատուններ և ուրիշ
գրադաճառաց քով գին 8 Ղըշ:

ՓՈՒՈՐՈՒԹԻՆ

Կոստա Լալէի ճամփի դէմ
թիւ 13 մի նոր դեղարան բաց-
ուած է, ուր դեղագրեր կը պատ-
րաստուին փութով եւ մասնա-
ւոր խնամով, կը գտնուին նաեւ
Եւրոպայէ եկած տմեն տեսակ
պատրաստ դեղեր հատով կամ
որ եւ իցէ քանակութեամբ, զո-
րոս նշանաւոր գործարաններէ
ուղղակի բերել կուտայ իւր
անուան:

Սոյն դեղարանի բացումը
յոյժ օգտակար ծառայութիւն
մ'է հասարակութեան, մասնա-
ւանդ նիւթական մեծ շահարե-
րութիւն ամեն անոց որք իրենց
փնտռածն ճշգրտագին գտնելու հա-
մար դատագրութեամբ են հե-
ռաւոր տեղեր դիմել:

Պատուարման յաճախող-
ները գնող չափաւորութեան հետ
դեղօրէնց ընտրութեամբ գոհա-
յընելն իրեն սկզբունք ընտրող
սոյն Տ. Ալաշկերտեան դեղարա-
նը, որ երկար տարիներէ ի վեր
հաշակաւոր եղած է իշխան-ճամփ
Բալթաստիի դէմ՝ այս անգամ
ամբողջապէս փոխադրուած է
Կոստա Լալէի ճամփի դէմ թ. 13:

Սոյն փոխադրութեան առ-
թիւ Եւրոպայէ բերել տուած է
խիստ թարմ հանգալին չիւր,
Պօրտոյի եւ Մարալայի գինիներ,
զանազան ըմպելիք, անուշա-
հոտք, եւ այլն եւ այլն:

Նշանաւոր է միանգամայն
սոյն դեղարանը իւր Չիւս իւրի
մասնաճիւղով, եւ յիշատի յաճա-
խողքը զմայլած են ապրանքաց
ընտրութեան, մարքութեան եւ
գնաց չափաւորութեան:

Յիշեալ դեղարանը միշտ կը
յաճախեն ճարտար եւ հաշակա-
ւոր բժիշկներ, խնդրուած բժիշկ-
ներու համար ալ պէտք է լուր
տրուի ժամանակին:

Ղալաթիա հանրաժանօթ վա-
ճառական Միջնասեան էֆէնտիի
որդի Տօրթօր Միջնասեան էֆէն-
տի բարեհաճած է արդէն ուր-
բալթ օրեր ձրիաբար գործունեւ
աղքատներն:

Ա. Զ. Գ.

Լրագիրս ձեռքէ կը ծախուի
նաեւ Պահճէ-Գարու չրածախ
Պօղոս և Յակոբ աղաներուն խա-
նութը:

Ա. Զ. Գ.
ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Պալքը-բաղար Թանմիզ փողոց թիւ 39
ճիշդ գեմ առ. դեմ աղբիւրին

Մ. Հ. Յէօքմէճեանցի վաճա-
ռատան մէջ կը գտնուին նալարե-
ղինաց վերաբերեալ ամեն տեսակ
ապրանքներ, որպիսիք են խաչ-
վէ՝ սովորական, լաւ եւ ընտրա-
դոյն (Մարթինիքա). շաքար-
թրիւթէն, Մարթինիքա և Հօլան-
տարի, ալիւայլ տեսակ ըստա-
մաշէթներէ գառ, Ֆրանսական
բուն Ֆուրնիէ. Սիպիթի թարմիւր
Նաբօրի և ճէֆօրի մաքարոն ու
չէֆօրի. Բրիտ. Մալուսէ և Բի-
զօն առաջին կարգի. ամուշեղե-
նի և խմորեղենի յատուկ լաւա-
դոյն ալիւրներ. Գաւառիոյ եւ Այ-
վալըրի ընտիր աճառ. քօլալ ձէթ,
վալաւալ (կաղ), ի մի բան, սոյն
վաճառատան մէջ կը ծախուի իւր
ամեն տեսակներով լաւագոյն
այն պիտանի բաներուն, որք ա-
ռեւտարական սոյն ճիւղին կը վե-
ժարուին:

Գինեքը գոհացուցիչ են:
ԱՊՈՒԻՆ ԶԱՅ

Անդ տիրող մութէն վախճալ, ինչպէս նաեւ
տեսակ մը հոնդիւնէ, զոր իւր բոլորովը կը
լսէր:

Իւր ձեռնայարկը վաղեց, փութով ճրագ մը
վառեց, և երբ վերադառնալ, սարափաճար
մնաց իւր աչաց ներկայացող տեսարանին առջև:

Դ.

Դանակի երեք հարուածներով ծակուեալ
գիւղի մը տարածուած էր տախտակամանին
վրայ:

Սենեկին անկարգութիւնը կը վկայէր թէ,
բուռն կուր մը տեղի ունեցած էր ոճրէն տալի:
Պորձանեալ կարասիներ . . . պատուած կը-
տաւի ծուէններ. . . և մինչեւ մահճակալին վա-
րագոյրներուն վրայ արեան բիծեր կը տեսնուին:

Տիտի գարհուրեցաւ, դէպ ի դէպ ծռեցաւ
ստուգելու համար թէ իրօք մեռած էր:

Մինչեւ այն ատեն բանի մը վրայ չէր խոր-
հած. ուրի սրտաւարժ տեսարանէն յախտակ-
եալ դեռ ինքնիւրեն հարցուցած չէր թէ, ինչ
կրնար լինել ոճրին շարժառիթն, և թէ ո՞վ էր
մարդասպանը:

Իւր դողդոջուն ձեռքը դիակին անդադ
կուրծքին վրայէն անցունելով, անոր գգնաթիւն
գրգռներէն միոյն մէջ բան մը գտաւ, և առաւ:

Թղթապանակ մ'էր այդ:

Բացաւ դայն . . .

Բաց, անտարակոյս, մարդասպանն անոր
պարունակութիւնը կողոպտած էր, որովհետեւ
բան մը չգտաւ մէջը:

Միայն, ներքին կողմը, ոսկի տուեալով ա-
նուն մը քանդակուած էր, և կարգաց:

Լուի տը Քէրաբէլ:

Ո՞վ էր այս մարդն: Ինչպէս այս փորձիկ
սենեկին մէջ բերուած էր: Ո՞ր եղեւնադործ
ձեռքն սպաննած էր դայն:

Այս բոլոր հարցումները Տիտիէի մտաց մէջ
դիպուեցան . . . և իւր շուրջը նշան մը վրն-
տուեց որ կարենար ճշմարտութիւնն յայտնել
իրեն:

Ինչո՞ւ համար Հայր Մանասր ահհետ ե-
ղած էր:

Սրբեօք նա՞ էր սպանիչը, կամ թէ այս հին-
ցած դողունթաղոյցը շատացած էր մեղսակցի
մը սլարդ դերը կատարելով:

Անհրաժեշտ պէտք էր այս դաղտնիքը լու-
սաւորել, և առանց այլ եւս յատկապէս թա-
ղին ոստիկանապետին իմաց տալու գնաց:

Երբ ոստիկանապետին քով հասաւ, դիտեց
որ արտասովոր շարժում մը կը տրէր հոն:

Նախասենեակը ի էր ոստիկաններով:

Իւր գալուստը բացադանշութեամբ ընդուն-
ուեցաւ, որոց նշանակութիւնը չըմբռնէր:

Ոստիկանապետին գիւղացի եղած ժամանակ
միայն հասկցաւ ամեն բան . . .

Հայեւոյ մը մէջ իւր դէմքը տեսած էր, որ
բոլորովին արեամբ ծածկուած էր: